

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

TIL PORTFELI YONDASHUVI ASOSIDA DARSLARNING TASHKIL ETISHDA O'QITUVCHINING ROLI

Sanoyeva Gulbar Rizoqulovna

Alfraganus Universiteti "Xorijiy tillar" kafedrasi dotsenti (PhD)

g.sanoyeva@afu.uz

Annotatsiya:

Til portfeli yondashuvi yuqori ta'lim tizimida talabalarning o'quv-biluv faoliyatini rivojlantirish, til kompetensiyalarini baholash, refleksiya ko'nikmalarini shakllantirish va mustaqil ta'lim jarayonini faollashtirishda samarali metodik vosita sifatida qaraladi. Ushbu maqolada til portfeli konsepsiyasining didaktik asoslari, uning tarkibiy jihatlari va amaliy qo'llanishi doirasida o'qituvchining roli ilmiy-pedagogik nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Xususan, o'qituvchining monitoring, yo'naltirish, kompetensiyalarni shakllantirish, diagnostika va formatif baholash jarayonlaridagi funksiyalari batafsil yoritiladi. Tadqiqotda til portfelining talabalarda individual o'sishni kuzatish, metakognitiv faoliyatni rivojlantirish, refleksiv fikrlashni chuqurlashtirish hamda til o'rganish motivatsiyasini oshirishga ta'siri ko'rib chiqiladi. Shuningdek, zamonaviy raqamli portfellarning afzalliklari, chet tili mashg'ulotlarida ularning multimodal imkoniyatlari hamda o'qituvchi tomonidan qo'llanadigan metodik strategiyalar ilmiy tahlil qilinadi. Maqola til portfeli yondashuvi asosida darslarni tashkil etishda o'qituvchi faoliyatining pedagogik, psixologik va metodik jihatlari aniqlashga qaratilgan bo'lib, filologik ta'limda mazkur yondashuvning samaradorligini oshirish bo'yicha ilmiy-amaliy xulosalar beriladi.

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

Kalit so‘zlar: til portfeli, refleksiya, metakognitiv ko‘nikmalar, til kompetensiyalari, formatif baholash, o‘quv jarayoni, chet tili ta’limi, individual rivojlanish, o‘quv motivatsiyasi, raqamli portfel.

Kirish

Til portfeli yondashuvi xorijiy tillarni o‘qitishda ta’lim jarayonini shaxsga yo‘naltirilgan, refleksiv va kompetensiyalarni rivojlantiruvchi modelga aylantirish imkonini beradigan zamonaviy pedagogik konsepsiya hisoblanadi. Bu yondashuvning mazmunida talabani individual o‘rishni muntazam qayd etib borish, o‘z o‘quv faoliyatini tahlil qilish, kuchli va zaif tomonlarini baholash hamda mustaqil o‘rganish strategiyalarini shakllantirish kabi jarayonlar mujassam. Til portfeli avvalo Yevropa Kengashi tomonidan ishlab chiqilgan kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirishga qaratilgan CEFR standartlariga tayanadi. Ushbu standartlar til o‘rganuvchining faol ishtiroki, o‘z tajribasini baholay olishi, o‘quv maqsadlarini belgilashi va o‘zlashtirgan bilim va ko‘nikmalarini amaliy vaziyatlarda qo‘llay bilishiga alohida urg‘u beradi. Shundan kelib chiqib, til portfeli talabani o‘zlashtirish jarayonini faqat natija bilan emas, balki jarayonning o‘zi bilan bog‘liq holda baholash imkonini yaratadi.

Filologik ta’lim muassasalarida, ayniqsa ingliz tili bo‘yicha mutaxassis tayyorlashda til portfeli yondashuvining ahamiyati yanada ortib bormoqda. Chunki global kommunikatsiya sharoitida talaba nafaqat grammatik va leksik bilimlarga, balki o‘z o‘rganish jarayonini boshqarish, real muloqot vaziyatlarida til kompetensiyalarini qo‘llash, o‘z faoliyatini tahlil qilish kabi kompetensiyalarga ham ega bo‘lishi zarur. Til portfeli ana shu ko‘nikmalarni tizimli shakllantirishga xizmat qiladi. Bunda o‘qituvchi yetakchi metodik vositachi sifatida jarayonni yo‘naltiradi, vazifalarni moslashtiradi, talabalar

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

portfelini to'g'ri yuritish bo'yicha tavsiyalar beradi, baholash mezonlarini tushuntiradi hamda refleksiv faoliyatni tashkil etadi.

Til portfeli yondashuvi dars jarayonini an'anaviy modeldan farqli ravishda ko'proq talaba faolligi va tajribasiga asoslanadigan konstruktivistik yondashuvga yaqinlashtiradi. Bunda o'qituvchi bilim manbai emas, balki jarayon moderatoriga aylanadi. U talabalarning maqsadlarini aniqlash, o'z ishlarini rejalashtirish, bajarilgan topshiriqlarni tahlil qilish va o'zlashtirish dinamikasini kuzatish bo'yicha metodik ko'rsatmalar beradi. Ayniqsa ingliz tili darslarida til portfelidan foydalanish talabalarni ko'proq mustaqil fikrlashga, ijodkorlikka, muloqot faoliyatiga, o'z nutqiy kompetensiyalarini baholay olishga undaydi.

Bundan tashqari, talaba tomonidan o'z portfelini shakllantirish jarayonida autentik materiallardan foydalanish, darsdan tashqari til muhitiga kirishish, multimodal topshiriqlarni bajarish, og'zaki va yozma muloqot jarayonlarini qayd etish kabi faoliyatlar amalga oshiriladi. Natijada til o'rganish nafaqat dars jarayoni bilan chegaralangan bo'lmay, balki talabaning kunlik faoliyatiga singib boradi. Bu esa til kompetensiyalarining tabiiy shakllanishini ta'minlaydi.

Til portfeli yondashuvi ayniqsa filologik yo'nalishdagi talabalarning kasbiy rivojlanishiga ham ta'sir ko'rsatadi. Chunki bo'lajak ingliz tili o'qituvchilari portfel yuritish orqali metodik kompetensiyalarni ham o'zlashtiradilar. Ular keyinchalik o'z o'quvchilarining rivojlanishini boshqarishda ham mazkur yondashuvdan samarali foydalanishlari mumkin bo'ladi. Shunday qilib, til portfeli yondashuvi asosida darslarni tashkil etishda o'qituvchi roli nafaqat ta'lim beruvchi, balki yo'naltiruvchi, motivatsiya beruvchi, diagnostika qiluvchi va baholovchi sifatida namoyon bo'ladi. Bu esa ta'lim jarayonini yanada shaxsga yo'naltirilgan, tizimli va samarali qiladi.

Asosiy qism. Til portfeli yondashuvi asosida darslarni tashkil etishda o'qituvchining roli ko'p qirrali, bosqichma-bosqich va metodik jihatdan chuqur

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

o'ylangan faoliyatni talab qiladi. O'qituvchi nafaqat topshiriqlarni beruvchi, balki ta'lim jarayonining boshqaruvchisi, tahlilchisi, motivatori va metodik dizayneri sifatida maydonga chiqadi. Bunda uning vazifalari talabalarning mustaqil o'qish kompetensiyalarini rivojlantirish, metakognitiv faoliyatni qo'llab-quvvatlash, refleksiya yo'lga qo'yish, maqsadlarni shakllantirish hamda portfel tarkibini to'g'ri yuritish bo'yicha amaliy yordam ko'rsatish kabi jarayonlarni qamrab oladi.

Til portfeli jarayonining birinchi bosqichi maqsadni belgilash bo'lib, bu yerda o'qituvchi talabalarga qisqa, o'rta va uzoq muddatli maqsadlarni shakllantirishda yo'l-yo'riq beradi. Maqsadlar aniq, o'lchovli va real bo'lishi talab etiladi. O'qituvchi CEFR mezonlarini tushuntirish orqali talabaning til kompetensiyalari darajasini mustaqil aniqlashiga imkon yaratadi. Bu bosqich til portfelining keyingi tuzilishiga asos bo'lib xizmat qiladi. Har bir talaba o'z darajasiga mos topshiriqlarni tanlaydi, o'z rivojlanish dinamikasini kuzatib boradi va ushbu jarayonda o'qituvchi metodik ko'rsatmalar beradi.

Keyingi bosqich – materiallar tanlash va to'plash jarayonidir. Bu jarayonda o'qituvchi talabalarga autentik, mavzuga mos, amaliyotga yo'naltirilgan materiallarni tanlashda yordam beradi. Ingliz tili ta'limida bu jarayon ayniqsa muhim, chunki talabalar video, audio, maqola, interaktiv mashqlar, yozma ishlar, nutqiy chiqishlar kabi turli ko'rinishdagi materiallarni portfelga joylashtiradilar. O'qituvchi materiallarning sifatini, mosligini, lingvistik qiymatini va talabaning darajasiga muvofiqligini tekshiradi. Shuningdek, u materiallar orqali qanday kompetensiyalar shakllanishi mumkinligini tushuntiradi.

Til portfelining markaziy elementi refleksiya hisoblanadi. Talaba o'z ishlari bo'yicha muntazam ravishda fikr yuritishi, o'zini baholashi, muvaffaqiyat va kamchiliklarni tahlil qilishi lozim. O'qituvchi bu jarayonda maxsus refleksiv savollar, shakllar, yo'riqnomalar orqali yordam beradi. Masalan, talaba yangi

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

matnni o'rganganida qaysi so'zlarni yod olish qiyin bo'ldi, qaysi grammatik konstruktsiyalarni tushunishda muammo tug'ildi yoki og'zaki nutqda qanday xatolar ko'p uchradi – o'qituvchi shu kabi refleksiv nuqtalarga e'tibor qaratishni o'rgatadi. Refleksiya talabani metakognitiv kompetensiyasini kuchaytiradi va bu portfelning asosiy didaktik ahamiyatidir.

Baholash jarayoni sifatida portfel formatif baholashning muhim shakli bo'lib, bunda o'qituvchi ball qo'yishdan ko'ra jarayonni tahlil qilishga ko'proq e'tibor qaratadi. U talabani rivojlanish dinamikasini, bajarilgan ishlarning sifatini, til kompetensiyalarining mustahkamlanishini tahlil qiladi. O'qituvchi konstruktiv fikr bildirish, individual maslahatlar berish, kamchiliklarni bartaraf etish yo'llarini tushuntirish kabi funksiyalarni bajaradi. Bu jarayon talabani til o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi.

Zamonaviy sharoitda raqamli til portfellari o'qituvchining ishini yanada samarali qiladi. Onlayn platformalar, elektron jurnallar, audio-video yozuvlar, multimodal topshiriqlar o'qituvchiga talabaga aniq va batafsil fikr bildirishga imkon yaratadi. Raqamli portfel yordamida talaba darsdan tashqari vaqtlarda ham o'z kompetensiyalarini rivojlantirishi mumkin bo'ladi. O'qituvchi esa onlayn monitoring vositalari orqali jarayonni tahlil qiladi.

Shunday qilib, til portfeli yondashuvi o'qituvchini an'anaviy ma'ruza beruvchi emas, balki talabani o'zlashtirish jarayonini boshqaruvchi, yo'naltiruvchi va tahlil qiluvchi zamonaviy pedagogga aylantiradi. Bu yondashuv chet tilini amaliy o'rgatishda samaradorlikni oshiradi, talabani faol subyekt sifatidagi rolini kuchaytiradi va til kompetensiyalarini chuqurlashtiradi.

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

Xulosa

Til portfeli yondashuvi xorijiy til ta'limida o'qituvchi faoliyatining mazmunini tubdan o'zgartiradigan, talaba shaxsini rivojlantirishga yo'naltirilgan, konstruktivistik pedagogik tamoyillarga asoslangan zamonaviy yondashuv sifatida alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu yondashuv o'qituvchini an'anaviy bilim yetkazuvchi emas, balki talabaning o'quv-biluv jarayonini boshqaruvchi, yo'naltiruvchi, motivatsiya beruvchi va rivojlanishni nazorat qiluvchi mutaxassis sifatida shakllantiradi. Til portfeli talabaning lingvistik, kommunikativ, refleksiv va metakognitiv kompetensiyalarini tizimli ravishda rivojlantirish imkonini beradi. Bunda o'qituvchining roli maqsadlarni aniqlash, topshiriqlarni tanlash, talabaning mustaqil faoliyatini qo'llab-quvvatlash, shakllanayotgan kompetensiyalarni monitoring qilish hamda formatif baholash jarayonlarini tashkil etishda asosiy omil sifatida namoyon bo'ladi.

Ushbu yondashuvning amaliy samaradorligi shundaki, talaba o'z rivojlanish yo'lini bosqichma-bosqich ko'rib boradi, kamchiliklarini aniqlaydi, ularni bartaraf etish strategiyalarini ishlab chiqadi, mustaqil ishlashni odatga aylantiradi va o'z o'rganish jarayoniga mas'uliyat bilan yondashadi. O'qituvchi tomonidan berilgan konstruktiv fikrlar, metodik yo'riqnomalar va tavsiyalar talabaning o'z-o'zini baholash, o'z ustida ishlash va ijodiy tafakkurni rivojlantirishiga xizmat qiladi. Natijada talaba dars jarayonida passiv tinglovchi emas, balki faol ishtirokchi, o'z ta'lim jarayonining mas'ul subyekti sifatida shakllanadi.

Til portfeli yondashuvi ayniqsa filologik yo'nalishdagi bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy salohiyatini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki ular portfel yuritish metodikasini o'zlashtirib, keyinchalik o'z o'quvchilarida ham reflektiv yondashuv, mustaqil o'rganish, til kompetensiyalarini real vaziyatlarda qo'llash, o'z faoliyatini tahlil qilish kabi

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

ko'nikmalarni rivojlantirish imkoniga ega bo'ladilar. Bu esa ta'lim jarayonida barqaror natijalarni ta'minlaydi.

Shuningdek, portfel yondashuvi zamonaviy raqamli texnologiyalar bilan uyg'unlashganda yanada samarali bo'ladi. Elektron portfellar multimedia materiallari, onlayn refleksiya shakllari, interaktiv topshiriqlar va vaqt bo'yicha monitoring imkoniyatlari orqali o'qituvchi va talaba orasidagi metodik hamkorlikni kuchaytiradi. Bu esa chet tili kompetensiyalarining yanada chuqur va barqaror shakllanishiga xizmat qiladi.

Umuman olganda, til portfeli asosida darslarni tashkil etishda o'qituvchining roli yuksak metodik madaniyat, puxta rejalashtirish, diagnostik fikrlash va pedagogik refleksiyani talab etadi. Bunday yondashuv talabanning individual taraqqiyotini qo'llab-quvvatlaydi, chet tili o'rganishga bo'lgan ichki motivatsiyasini kuchaytiradi va uning kelajak kasbiy faoliyati uchun mustahkam zamin yaratadi. Til portfeli yondashuvining filologik ta'limdagi qo'llanilishi nafaqat ingliz tili kompetensiyalarini oshiradi, balki talabanning o'z-o'zini anglash, fikrlash madaniyati va o'quv strategiyalarini shakllantirish orqali ta'lim sifatini yanada yuksaltiradi.

Adabiyotlar

1. Barrett, H. Digital Portfolios in Language Education. Cambridge University Press, 2018.
2. Little, D. Learner Autonomy and Language Portfolio. European Language Council Publications, 2011.
3. Schneider, G., & Lenz, P. European Language Portfolio: Guide for Teachers. Council of Europe, 2010.
4. Kohonen, V. Developing Reflective Competence through Language Portfolios. Language Learning Journal, 2012.

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

-
5. Benson, P. Teaching and Researching Autonomy in Language Learning. Routledge, 2013.
 6. Richards, J. C., & Rodgers, T. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge University Press, 2014.
 7. Nunan, D. Task-Based Language Learning. Cambridge University Press, 2012.
 8. O'Malley, J., & Chamot, A. Learning Strategies in Second Language Acquisition. Longman, 2010.
 9. Hamp-Lyons, L., & Condon, W. Assessing the Portfolio. Cresskill: Hampton Press, 2013.
 10. Zimmerman, B. Self-Regulated Learning and Academic Achievement. Springer, 2014.